

УДК 378.018.43:004.773.7:81'243
DOI <https://doi.org/10.32999/ksu2413-1865/2020-91-17>

ОРГАНІЗАЦІЯ КУРСУ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Денисенко Ілона Ігорівна,
асистент кафедри романо-германської філології та перекладу
Білоцерківський національний аграрний університет
ilonadenysenko12@gmail.com
orcid.org/0000-0002-9769-4605

Тарасюк Анна Миколаївна,
асистент кафедри романо-германської філології та перекладу
Білоцерківський національний аграрний університет
vikann@meta.ua
orcid.org/0000-0003-0084-0248

Стаття присвячена одному з новітніх форматів навчання іноземної мови у вищій школі, яке ефективно доповнює заочну й очну форми навчання, – дистанційному навчанню. Автори підкреслюють, що якість і результативність дистанційного навчання іноземної мови у вищій школі головним чином залежать від того, наскільки ефективно організований курс; від педагогічної майстерності викладачів, які беруть участь у навчальному процесі; від якісного методичного контенту, що використовується.

Викладаються головні принципи дистанційного навчання іноземної мови у вищій школі, пропонуються засоби підвищення якості й результативності цього формату навчання, визначаються ключові концептуальні положення дистанційного навчання іноземної мови у вищому навчальному закладі. У статті запропонована модель організації курсу дистанційного навчання іноземної мови майбутніх фахівців, описується система контролю та моніторингу знань за всіма видами мовленнєвої діяльності. Зазначається також, що самостійна робота в рамках дистанційного курсу з іноземної мови у вищій школі не повинна бути пасивною, а навпаки, студента слід залучати до активної пізнавальної діяльності, яка не обмежується придбанням іншомовних знань, а обов'язково передбачає їхнє практичне застосування; для розв'язання певних комунікативних завдань у рамках майбутньої професійної діяльності.

У статті зроблено висновки, що в процесі організації курсу дистанційного навчання іноземної мови у вищому навчальному закладі потрібно враховувати окрім дидактичних характеристик і функцій мультимедійних засобів і телекомунікацій як технологічної основи навчання також і концептуальні тенденції дидактичної організації дистанційного навчання як компонента загальної сучасної освітньої системи. Окрім цього, необхідно брати до уваги специфічний характер навчання іноземних мов взагалі.

Ключові слова: вищий навчальний заклад, дистанційне навчання, мультимедійні засоби, самостійна робота, інформаційні й комунікативні технології, Інтернет, інтерактивна взаємодія.

ORGANIZATION OF FOREIGN LANGUAGES DISTANCE LEARNING COURSE AT HIGH SCHOOL

Denysenko Ilona Ihorivna,
Assistant at the Department of Romano-Germanic Philology and Translation
Bila Tserkva National Agrarian University
ilonadenysenko12@gmail.com
orcid.org/0000-0002-9769-4605

Tarasiuk Anna Mykolaivna,
Assistant at the Department of Romano-Germanic Philology and Translation
Bila Tserkva National Agrarian University
vikann@meta.ua
orcid.org/0000-0003-0084-0248

The article is devoted to one of the advanced formats of foreign language teaching at high school, which effectively complements extramural and full-time forms of education – distance learning. The author emphasizes that the quality and effectiveness of foreign languages distance learning at higher educational establishments

depends on effectively organized course; the pedagogical skills of teachers, participating in the educational process; the quality of applied methodical content.

The main principles of foreign languages distance learning in higher education has been covered, the means of improving the quality and effectiveness of this educational format has been proposed, the key conceptual regulations of foreign languages distance learning has been determined. The article proposes a model for organizing foreign languages distance learning course for future specialists, describes a system to control and monitor the knowledge of all types of speech activities. It is also noted that independent work in the foreign languages distance course at high school should not be passive, but on the contrary, the student should be involved in active cognitive activities, not limited to acquiring foreign language skills, but necessarily includes their practical application; to solve certain communicative tasks in the future professional activity.

The article concludes that in the process of organizing the foreign language distance learning course at high school, it is necessary to take into account not only the didactic characteristics and functions of multimedia and telecommunications as a technological basis, but also the conceptual trends of didactic distance learning as a component of modern education. In addition, it is necessary to take into account the specific nature of foreign language teaching in general.

Key words: *higher educational establishment, distance learning, multimedia means, independent work, information and communicative technologies, Internet, interactive engagement.*

Вступ

Пандемія коронавірусної інфекції COVID-19 вплинула на всі без винятку системи освіти по всьому світу. Заклади вищої освіти України були змушені екстрено перейти на дистанційне навчання, що виявило ряд серйозних проблем, які вимагають негайного розв'язання стосовно організації освітнього процесу й формування вмінь швидко й адекватно реагувати на запити з боку теперішньої економічної та політичної ситуацій. Спостерігаються труднощі щодо функціонування глобальної мережі Інтернет, освоєння професорсько-викладацьким складом актуальних платформ, які доцільно застосовувати в процесі організації навчання, та, звичайно, складності виникають у студентів під час навчання в електронно-інформаційному освітньому середовищі.

1. Теоретичне обґрунтування проблеми

Багато вчених і методистів розглядають дистанційне навчання як одну з найбільш результативних систем підготовки й постійної підтримки високого професійного рівня майбутніх фахівців. Технології дистанційного навчання розвиваються паралельно з удосконаленням технічних засобів і носіїв інформації, що змушує дослідників приділяти особливу увагу питанням теорії та практики дистанційного навчання (А.А. Андреев, Е.С. Полат, В.І. Солдаткін, А.В. Хуторський, М.С. Moore, G. Kearsley, В. Holmberg та інші).

Перші дослідження питання «навчання мов за підтримки комп'ютера» (CALL – Computer-Assisted Language Learning) належать до 60-их років минулого століття. На сучасному етапі теоретичні й практичні питання впровадження комп'ютерів у процес навчання іноземних мов розробляються в ергономічному й психолого-педагогічному аспектах (М.А. Акопова, Є. Енгланд, В.Я. Ляудіс, Є.І. Машбіц, Н.Ф. Тализіна

й інші); в технічному й програмно-інформаційному аспекті (В. Денінг, А.М. Довгялло, Е.С. Полат та інші); в лінгвометодичному й дидактичному аспектах (М.М. Кеннінг, А.Ю. Трутнев, Л.В. Турбіна, Дж. Хіггінс та інші). Питаннями щодо розвитку дистанційного навчання, його технологій і форм організації займаються західні вчені Майкл Мур, Ренді Гаррісон, Майра Бейнтон, а також вітчизняні теоретики навчання В.І. Гриценко, В.Н. Кухаренко, В.Н. Стефаненко, Б.І. Шуневич.

2. Методологія та методи

Проаналізувавши науково-педагогічну літературу з теми, ми можемо зазначити, що за умови всього різноманіття підходів методика дистанційного навчання іноземної мови у вищій школі не отримала поки системного розгляду й заслуговує детального вивчення та подальшого розвитку. Найбільш важливими й мало розробленими ми вважаємо питання змісту й організації процесу дистанційного навчання іноземної мови в закладах вищої освіти (далі – ЗВО).

Мета статті – виділити головні принципи дистанційного навчання іноземної мови у вищій школі, запропонувати засоби підвищення якості й результативності цього формату навчання, визначити ключові концептуальні положення дистанційного навчання іноземної мови у ЗВО.

3. Результати та дискусії

У закладах вищої освіти дистанційне навчання – один із новітніх форматів навчання іноземної мови, яке ефективно доповнює заочну й очну форми навчання. За допомогою курсу дистанційного навчання майбутні фахівці мають можливість у зручний для них час, використовуючи свій персональний комп'ютер, вивчати навчальні матеріали, консультуватися з викладачем, проходити контрольні й екзаменаційні тести. У класичній моделі навчання викладач здійснює освітню діяльність, а в системі

дистанційного навчання за цю діяльність несе відповідальність, як правило, спеціально сформована структура (тьютори, системні адміністратори, адміністратори окремих систем). Вони надають студенту різноманітні ресурси ЗВО й контролюють його самостійну роботу, використовуючи навчальні засоби, комп'ютерні програми, але водночас викладач зберігає за собою провідну роль. Головним принципом дистанційного навчання вважається пряма інтерактивна взаємодія викладача зі студентом. Методика дистанційного навчання іноземної мови спрямована головним чином на забезпечення студентів зрозумілими, зручними заняттями в традиційній формі, які проводяться віртуально як Інтернет відеоконференції. Ефект очного заняття створюється через синхронну передачу відеозображення, міміки, звуку, графічної та слайдової інформації від викладача до студента й навпаки.

Результативність будь-якого виду дистанційного навчання іноземної мови залежить від ефективної взаємодії студентів і викладача; від педагогічних технологій, що використовуються в процесі викладання іноземної мови; від того, як використовуються методичні матеріали й ефективності зворотного зв'язку. Таким чином, якість і результативність дистанційного навчання іноземної мови у ЗВО головним чином залежать від того, наскільки ефективно організований курс; від педагогічної майстерності викладачів, які беруть участь у навчальному процесі; від якісного методичного контенту, що використовується.

Нині ЗВО по-різному технічно розв'язують проблему дистанційного навчання іноземної мови. Інформаційно-комунікативні технології надають фактично безмежні можливості щодо зберігання, обробки, розміщення та отримання інформації будь-якого змісту й кількості, не зважаючи на відстань. За таких обставин у системі дистанційного навчання іноземної мови студентів ключове місце займає педагогічна складова частина організації курсу. Тобто не лише відбір навчального матеріалу, а й його структурна організація та методи іншомовного навчання. Педагогічні технології – це цілеспрямована, методична діяльність викладача й студента, яка виконується задля досягнення ефективної реалізації навчальної мети. Вищезгадані технології представляють взаємозв'язок організаційних форм, методів і засобів навчання, а саме організацію когнітивної діяльності студентів. Прогресивні педагогічні технології, які необхідно застосовувати в процесі організації дистанційного курсу навчання іноземної мови сту-

дентів, містять: навчання в співробітництві (активне спілкування та співпрацю між студентами й викладачем), дискусії (на відміну від звичайної відповіді передбачають вільне вираження власної думки), рольові й ділові ігри (навчальні ігри, які орієнтовані на проблему, безпосередньо пов'язану з майбутньою професією, та дозволяють за допомогою драматизації сюжету інсценувати певні варіанти розв'язання проблем), ситуаційний аналіз (застосовується як елемент ділової гри або мозкового штурму; його метою виступає навчання використовувати набуті теоретичні знання на практиці й приймати зважене, оперативне рішення), метод проєктів (дидактичні цілі досягаються за допомогою детальної розробки проблеми, практичним результатом розв'язання якої буде конкретний продукт діяльності), кейс-технології (орієнтовані на формування здатності до самоаналізу й оцінювання дій інших учасників) (Калмыкова, 2015).

До інформаційних технологій ми відносимо ті, які необхідні для створення, зберігання, передачі навчальних матеріалів, а також для процесу організації та проведення дистанційного навчання за допомогою телекомунікаційних технологій. Інформаційні технології можуть бути синхронними й асинхронними – системи підтримки й управління дистанційним навчанням (Content Management System), системи контролю навчання (Learning Management System), а також віртуальне навчальне середовище (Virtual Learning Environment). Синхронні технології в on-line режимі припускають одночасну участь у процесі навчання іноземної мови студентів і викладача, наприклад: web-Chat, ICQ, Skype, IRC (Internet Relay Chat), інтерактивне телебачення, телеконференції – Net Meeting, Telnet. Асинхронні технології, які застосовуються в off-line режимі, не вимагають одночасної участі студентів і викладача. Студент самостійно вибирає час і план заняття з іноземної мови. Такі технології містять: друковані навчальні матеріали, CD-ROM, аудіо й відео матеріали, електронну пошту, web-сторінки, FTP, web-форуми, телеконференції Usenet.

Відмінною особливістю ефективного електронного ресурсу є його інтерактивність, що розуміється як взаємодія учня з контентом, викладачем та іншими учнями, результатом якої виступає:

- самостійне конструювання знань на основі розуміння та інтерпретації навчального матеріалу, виходячи з власного (професійного) досвіду;
- багатоканальність та оперативність зворотного зв'язку як фактору підтримки

стійкої навчальної мотивації під час асинхронної та синхронної форм навчання;

- психологічний комфорт в умовах фізичної роз'єднаності учасників навчального процесу;

- удосконалення навичок мережевого спілкування як елемента «інформаційної культури особистості».

Електронний контент навчального курсу повинен містити теоретичний матеріал (навчальний і довідково-інформаційний), практичні завдання тренувального, проблемно орієнтованого, проектно-рольового характеру й методичні рекомендації щодо їх виконання, оцінні засоби, глосарій, чати, форуми, вікі, бази даних та анкети як інструменти активізації рефлексивного мислення студентів та організації їхньої спільної роботи.

Як правило, дистанційний курс містить вступний організаційно-інформаційний блок, тематичні розділи й розділи з матеріалами підсумкового контролю. У вступному розділі доцільно розміщувати інформацію, яка полегшить навігацію по всьому курсу: правила поведінки на курсі, його короткий огляд, інструкцію та відповіді на питання, які часто задаються в процесі роботи в навчальному середовищі Moodle, новинний форум і форум з питаннями за змістом курсу.

Тематичні розділи повинні мати уніфіковану структуру, але відрізнятися за кількістю та видами завдань залежно від обсягу такої теми й ступеня складності її засвоєння студентами. Подібна однотипна організація розділів полегшує відпрацювання та засвоєння іншомовного матеріалу, згрупованого в такі інформаційні блоки:

- тема й перелік компетенцій, які формуються в процесі її засвоєння;

- зміст розділу з коротким описом його структурних елементів і зазначенням рейтингової ваги кожного завдання в метричній шкалі розділу, яка служить інструментом самоаналізу, стимулює мотивацію студентів і вибудовування ними власної траєкторії засвоєння навчального модуля;

- форум для обговорення студентами питань, які вводять їх у проблематику тематичного розділу;

- модуль опитування, що дозволяє учасникам дистанційного навчального курсу оцінити ступінь популярності й / або актуальності тематики розглянутого розділу;

- елемент «Словник», що містить список актуальної термінології розділу для спільного опису в запропонованому форматі й інструкцію щодо внесення записів до зразка оформлення;

- лекційний модуль, утворений навчально-методичними матеріалами щодо ключо-

вих аспектів проблематики розділу у формі автентичного тексту, ілюстрованого за допомогою графіки, аудіо / відео й гіперпосилань на зовнішні ресурси у відкритому доступі, а також завданнями для самоперевірки з відповідями й коментарями;

- мультимедійний довідник із рекомендаціями щодо вдосконалення комунікативних навичок усної / писемної презентації та візуалізації предметно орієнтованої інформації у форматах есе, звіту, анотації, статті, доповіді, радіальної схеми, інтелект-карти, SWOT-аналізу;

- завдання репродуктивно-тренувального, проблемно-мовного або творчого характеру з методичними рекомендаціями щодо їх виконання та критеріями оцінки;

- елементи для вдосконалення навичок пошуку, відбору, аналітичної обробки й презентації інформації у формі гіпертекстового продукту за заданими параметрами відповідно до запропонованого шаблону (бази даних) або в межах зазначених рубрик (вікі) з метою спільного створення додаткового інформаційного ресурсу в рамках тематики розділу;

- підсумковий тест із питань закритого й відкритого (формат есе) типу, в тому числі з візуальною та аудитивною текстовою інформацією як ілюстрацією або стимулу для роздумів, як засобу поточного контролю засвоєння навчального матеріалу;

- елементи для консультування, організації та обговорення спільної роботи студентів (чат, відеоконференція);

- модулі «Зворотний зв'язок» та «Анкета» як інструменти розвитку ретроспективної рефлексії студентів із метою критичного аналізу результатів засвоєння ними тематичного блоку, а також коментарів і рекомендацій розробникам курсу щодо його вдосконалення.

Самостійна робота в рамках дистанційного курсу з іноземної мови у ЗВО не повинна бути пасивною, а навпаки, студента слід залучати до активної пізнавальної діяльності, яка не обмежується придбанням іншомовних знань, а обов'язково передбачає їхнє практичне застосування для розв'язання певних комунікативних завдань у рамках майбутньої професійної діяльності. Тому спільні міжнародні проекти зі студентами, для яких досліджувана мова є рідною, мають особливо високий результат. Організація контролю щодо того, як засвоюються знання та засоби пізнавальної діяльності, як студент вміє застосовувати отримані знання в певних ситуаціях, що безпосередньо пов'язані з його майбутньою спеціальністю, повинна бути систематичною та заснована на своєчасному

зворотному зв'язку, який вже міститься в самому навчальному матеріалі. Курс дистанційного навчання іноземної мови передбачає гнучке комбінування самостійної когнітивної діяльності студентів і різних інформаційних джерел, навчальних матеріалів, спеціально розроблених довідкових, додаткових матеріалів і постійної оперативної взаємодії з викладачем курсу дистанційного навчання, але не виключає роботу в групі з учасниками цього курсу, застосовуючи проблемні, дослідницькі, пошукові методи в процесі роботи над певними модулями курсу. Окрім цього, можливе проведення спільних телекомунікаційних проєктів з іноземними студентами (міжнародні проєкти), організація круглих столів, групових та індивідуальних презентацій, електронних телеконференцій, телемостів. З метою контролю ефективності дистанційного навчання іноземної мови доцільно використовувати спеціально призначені для цього Web-сторінки, які кожен студент або група студентів може організувати для себе. Такі сторінки істотно спрощують процес взаємодії студента і викладача в процесі дистанційного навчання. Оцінювання можна проводити у форматі презентацій, проєктів, творчих робіт, тестів.

Оскільки в основі предмета «іноземна мова» лежить практична діяльність, то насамперед необхідно надати кожному студенту досить практики в певному виді мовленнєвої діяльності. Вивчення іноземної мови, як визначається в роботах відомих методистів, буде найбільш результативним у разі врахування ключових положень:

1. Опора на слухомоторні навички вважається необхідним елементом у процесі навчання іншомовної мовленнєвої діяльності. Тому усні вправи – основа навчання усіх видів іншомовної мовленнєвої діяльності. Отже, на дистанційному курсі з іноземної мови для майбутніх фахівців необхідно використовувати велику кількість якісної звукової основи як в мережевому форматі, так і CD-ROM.

2. Викладаючи іноземну мову, слід спиратися на рідну мову, оскільки це гарантує осмислене, а таким чином якісніше засвоєння нового матеріалу.

3. Процес вивчення іноземної мови слід організувати таким чином, щоб у свідомості студента сформувалася концепція мови.

Підтримка оптимального рівня навчальної мотивації протягом усього дистанційного курсу набуває особливої актуальності під час роботи в електронному освітньому середовищі з орієнтацією на автономність студента: актуальний мультимедійний автентичний контент, його інформаційна

насиченість, варіативність і можливості оперативного оновлення, раціональне адміністрування курсу, що передбачає насамперед дотримання студентами вимог своєчасного надання виконаних робіт (deadline), що сприяє ефективному плануванню часу й підтримці високої динаміки курсу. Таким чином, у процесі організації курсу дистанційного навчання іноземної мови у ЗВО потрібно враховувати окрім дидактичних характеристик і функцій мультимедійних засобів і телекомунікацій як технологічної основи навчання також і концептуальні тенденції дидактичної організації дистанційного навчання як компонента загальної сучасної освітньої системи. Окрім цього, необхідно брати до уваги специфічний характер навчання іноземних мов взагалі.

Висновки

Очевидні переваги дистанційних освітніх технологій, пов'язаних із доступністю матеріалів, зручністю їх використання та можливостями організації свого навчального часу, не викликають сумнівів. Однак все ще залишаються нерозв'язаними питання щодо перевантаження інформацією на електронних освітніх ресурсах і контролю її якості, грамотної методичної організації, що відповідає цілям і задачам навчання і дотепер ще не має перевічених даних, які підтверджують підвищення якості навчання в разі використання дистанційних освітніх технологій в порівнянні з більш традиційними методами навчання. Важливим аспектом впровадження електронного навчання є готовність і здатність викладачів і студентів до нових методів і технологій навчання. Сучасний педагог має не лише опанувати новітні технології, але й змінити методику викладання, необхідно вивчити й розробити питання педагогічного дизайну, педагогіки в електронному навчанні на інституціональному й організаційно-технологічному рівнях.

Практичну діяльність студента слід організувати, керуючись принципами інтерактивності, тобто цією діяльністю повинен керувати досвідчений викладач. Процес навчання необхідно будувати так, щоб викладач міг регулярно протягом усього курсу дистанційного навчання здійснювати контроль, виправляти помилки, стежити за ходом навчання, регулювати й оцінювати роботу студентів. Слід встановити зовнішній зворотний зв'язок у процесі практичної групової діяльності, під час контактів із педагогом.

Таким чином, у процесі дистанційного навчання іноземної мови у ЗВО слід керуватися такими принципами:

1. Проводити відбір навчального іншомовного матеріалу, спираючись на завдання та цілі курсу.

2. Курс повинен мати насичений методичний і технологічний контент, наприклад, Web-сторінки, гіпертекстові технології, посилання на корисні ресурси – граматичний матеріал, довідковий матеріал з іноземної мови, словники за фахом та інше.

3. Необхідно організовано планувати роботу групи: розподіл студентів за групами, проведення аудіо й відеоконференцій, має бути присутня регулярна звітність, як індивідуальна, так і групова.

4. Необхідно встановити й постійно підтримувати позитивний емоційний фон у всій групі й у кожного студента окремо.

Також хотілося б відзначити, що граматна розробка дидактичних і технічних складових частин онлайн навчання іноземних мов у ЗВО, регулярний і професійний супровід студентів, їхня висока мотивація та наявність необхідного ряду технічних засобів навчання, а також електронних освітніх ресурсів зробить онлайн навчання іноземних мов конкурентною формою навчання, оскільки онлайн навчання має всі можливості навчати студентів всіх видів мовленнєвої діяльності, а також формувати комунікативну компетентність, що є головною метою навчання іноземних мов.

ЛІТЕРАТУРА

1. Калмыкова О.В. Онлайн-обучение – высшее образование для всех. *Перспективы развития информационных технологий* : сб. материалов XIX Междунар. науч.-практ. конф. / под общ. ред. С.С. Чернова. Новосибирск, 2014. С. 115–119.

2. Фомина А.С. Учебное проектирование с применением Google Диск (Drive) в высшем учебном заведении. *Теория и практика общественного развития*. Москва, 2015. № 11. С. 281–289.

3. Фомина А.С. Некоторые вопросы применения ИКТ в учебном процессе вуза. *Педагогика и психология-2015* : сб. материалов междунар. науч. конф., 2-я сессия. Москва, 2015. С. 70–79.

4. Bates Т. *Technology, e-learning and distance education*. London : Routledge, 2005. 260 p.

5. Bryntseva O.V. Foreign languages as means of students' professional mobility development. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах* : збірник наукових праць. Запоріжжя : КПУ, 2020. № 68. Т. 1. С. 212–216.

6. Fee K. *Delivering e-learning: a complete strategy for design, application and assessment*. London : Kogan Page. 208 p.

7. *Handbook of distance education* / Ed. M.G. Moore, W.G. Anderson. London : Lawrence Erlbaum Associates, 2008. P. 193–235, 349–367.

REFERENCES

1. Kalmykova, O.V. (2014). Onlayn-obuchenie – vysshee obrazovanie dlya vseh . *Perspektivy razvitiya informatsionnykh tehnolo-giy* : sb. materialov XIX Mezhdunar. nauch.-prakt. konf. pod obsch. red. S.S. Chernova. [‘Online Training - higher education for all’, Prospects of development of information technologies: Sat. Materials of XIX Intern. scientific and practical Conf.]. Novosibirsk, s. 115–119. [in Russian].

2. Fomina, A.S. (2015). *Uchebnoe proektirovanie s primeneniem Google Disk (Drive) v vysshem uchebnom zavedenii. Teoriya i praktika obschestvennogo razvitiya* [‘Study design using Google Drive in higher education’, Theory and Practice of Social Development] . Moscow, No. 11, s. 281–289. [in Russian].

3. Fomina, A.S. (2015). *Nekotorye voprosy primeneniya IKT v uchebnom protsesse vuza. Pedagogika i psihologiya-2015* : sb. materialov mezhdunar. nauch. konf., 2-ya sessiya. [‘Some questions of the use of ICT in the educational process of high school’, Pedagogy and Psychology 2015: Materials of Intern. scientific Conf., 2nd Session]. Moscow, s. 70–79. [in Russian].

4. Bates, T. (2005). *Technology, e-learning and distance education*. London: Routledge. [in English].

5. Bryntseva, O. V. (2020). Foreign languages as means of students' professional mobility development. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh* : zb. nauk. pr. Zaporizhzhia : KPU, 2020. Vyp. 68. T. 1. С. 212–216. [in English].

6. Fee, K. (2009). *Delivering e-learning: a complete strategy for design, application and assessment*. London: Kogan Page. [in English].

7. *Handbook of distance education* / ed. M. G. Moore, W. G. Anderson. (2003) London: Lawrence Erlbaum Associates, 2008. – P. 193–235, 349–367. [in English].

*Стаття надійшла до редакції 12.11.2020.
The article was received 12 November 2020.*